

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Odgovorni urednik:
Jakob Dimnik,
učitelj v Ljubljani.

Št. 6. Ljubljana, 16. sušca 1894. XXXIV. leto.

Vsebina: --ič: Bodi jasno! — J. Dimnik: Spisovni pouk. — Fr. Trošt: Popis priprav in poskusov pri obravnavi beril iz prirodoslovja. — Fr. Slanc: Praktična uporaba dr. Houtek & Hervertove prirodoslovne zbirke pri berilih za ljudske šole. — Iz deželnega zbora goriškega. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnništva. — Listnica uredništva.

Bodi jasno!

V. Namen „Zveze slov. učiteljskih društev“.

Zadnja leta bije se med „Zvezo“ in „Slov. učiteljskim društvom v Ljubljani“ odnosno za glasili obeh prikrit boj, ki je dosegel svoj vrhunec v očitni agitaciji proti obstanku „Učit. Tov.“ Po pravici nastane vprašanje po izviru tacega herostratičnega počenjanja. Povoda k temu dala nista niti „Slov. učit. društvo“ niti „Tovariš“, ker oba bila sta ves čas v defenzivi, oziroma sta z molkom prezirala take pojave. Uzroki so drugje. Zló tiči deloma v pravilih „Zveze“ vsled nerazumljivega pojma „Zveze“, deloma pa v konfučnih političnih pojmih posamičnikov, ki pošiljajo potem izrodke svojih zmešanih idej med svet.

Času primerno je, da si ogledamo namen „Zveze“ ter da presodimo ali vstreza „Zveza“ dejanskim potrebam in razmeram našega stanu. To je tem bolj potrebno, ker posamezniki pod plaščem „Zveze“ počenjajo stvari, ki so sami „Zvezi“ škodljive.

Nesrečni § 2. c) Zvezinih pravil!*) Kaj te je bilo treba, ki si komaj rojen, že sejal seme razdora med slov. učiteljstvo. Rodile so te osebnosti, kumovala ti je veselega lica — sebičnost. Sotrudniki! Iskati

*) § 2. c) „Zvezinih“ pravil: „Vzdrževanje in podpiranje „jednega“ pedagogičnega lista, ki služi v objavljenju ukrepov in delavnosti Zveze“. — Take določbe nimajo druge „Zveze“ in „Lehrerbundi“. Ti so vsem listom jednako naklonjeni. (Prim. § 9. pravil od „d. österr. Lehrerbund-a“.

nam je, kar nas spaja, ne pa, kar nas razdvaja. Crtajte to nesrečno določbo! Prostora je med nami za oba lista dovolj in le želeti je, da oba uspevata.

Pojem in namen „Zveze“ se pa tudi napačno umeva. Vse hoté ti ljudje od „Zveze“. Kaj pa je svrha „Zveze“? O tem nas točno pouči § 1. pravil. Svrha jej je:

1. „Pospeševanje duševnih in materijelnih interesov slov. učiteljstva“. Kje? Za posamezne kraje, okraje, dežele ni „Zveza“ kompetentna, ker ni celotno engažovana. Gotovo le tedaj pred državnim zborom, ministerstvom ali upravnim sodiščem.

2. „Jednakost v pedagogično-didaktičnem delovanju“ t. j. sprejetje pripravnih, za najboljše spoznanih tez, razprave o šolskih knjigah, učnih pripomočkih. To je nedvomno najširneje in najhvaležneje polje njene delavnosti.

3. „Teženje za vsem, kar more slov. šolstvo povzdigniti“.

To je naloga „Zveze“ ne pa preganjanje učiteljskih listov in poveličevanje kake politične stranke. Našemu stanu in naši šoli so v korist le dobri takti učitelji, ker le ti povikšujejo naš ugled in usposobljujejo naš stan v faktor, s kojim se računati mora. Vse spoštovanje temu ali drugemu političnemu prepričanju posameznika, a tu se gre za dano stvar v danem okviru. Stvar je šola, okvir so šolske postave.

Žal, da ni v zveznih pravilih smer natančno komentirana, kakor sem to jaz storil in žal, da bi tako šele biti moralo, kakor si jaz mislim, sedaj pa tega ni.

Vsaka stvar imeti pa mora, če hoče uspevati, svojo realno in idealno stran. Brez idealne strani dela se po šabloni, brez realne podlage je pa nepotrebna, ker le na stvarni osnovnici možno je po višjem hrepeneti.

Kakšno realno stran, recimo jasneje, kakšno korist, dejansko korist podaje nam pa „Zveza“? Prosim odgovora na to z ozirom na dosedanje delovanje. Naš stan pa še ni tam, da ne bi od svojih združitvev nujno želel, zahteval in tirjal tudi dejanskih koristij, posebno od take mogočne združitve, kakor je „Zveza“.

„Zveza“ je torej potrebna in koristna, toda treba jo je umeti, jo prav rabiti. Moti se pa, kdor misli, da bomo pod zvezno pretvezo čez drn in strn drli in političis za posamezniki. Nismo se zvezali za politično organizacijo, pač pa treba zveze za pospeševanje materijelnih in duševnih, kakor tudi socijalnih razmer našega stanu. Tu treba „Zvezi“ korenite izpremembe, treba jej določiti gotov delokrog, da ne bo „Zveza“ samo idealna združitvev, ampak tudi najvišji ustroj avtonomne naše organizacije.

VI. Naša organizacija.

Dokazal sem, da je namen „Zveze“ dober in idealen. Vsak objektiven razsodnik mi bo priznal, da je s tem pa tudi že vse povedano. „Zveza“ je idealen stvor, sloneč na pomankljivo zidani realni podlagi. Nam učiteljem pa ne zadostuje edino idealna naprava in hočemo imeti praktičnih koristi od svojih zvez, kojim žrtvujemo um, čas in denar. Spraviti nam je treba vse naše naprave v gotovo organizacijo, določiti vsakemu teh svoj delokrog, uvesti gotove instance. Tega sedaj nimamo in v tem je naša slabost. Smo kakor palčice, koje vsakdo z lahkoto zlomi, ko bi lahko tvorili snop, ki se ne da niti upogniti. To pa ni jedina napaka. Poglavitno zlo je rivaliziranje „Zveze“ sè „Slov. učiteljskim društvom v Ljubljani“. Namen obeh je jednak, doseže pa nijedno ničesar. Živimo v mešanici, zato je pa skrajni čas, da uredimo zamotane svoje razmere. K temu je treba le nekoliko dobre volje in praktičnega razuma.

Krajevne razmere naj uredi dotično učiteljstvo, koje naj bude v vseh vprašanjih solidarno.

Stvari, ki se tičejo le jednega okraja, upravlja naj samostojno dotično okrajno učiteljsko društvo.

Zadeve cele kronovine urejuje naj deželno učiteljsko društvo, katero naj bi imelo pri nas na Kranjskem svoj sedež v Ljubljani, toda v istini, ne samo po imenu. Vodstvo deželnega društva naj bi bili delegati, koje bi izvolila okrajna učiteljska društva iz pojedinih okrajev. Naše deželno društvo naj bi bilo kompetentno za vse za deve, ki se tičejo naše kronovine.

Zveza učiteljskih društev končno, koje sedež je itak v Ljubljani, da si samo na popirji, naj je najvišja instanca, katera ima obravnavati le zadeve vseobčnega pomena.

Taka organizacija je idealna in se da tudi lahko uresničiti. V naši kronovini ima največji ugled „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“. To naj se loti dela ter pozove posamična okrajna društva, da se mu pridružijo v svrhu zastopanja kranjskega šolstva in učiteljstva. —ič.

Spisovni pouk.

(Konec.)

8. razred.

Učni smoter: „Razlaganje pregovorov in izrekov. Daljši spisi, o katerih pa se je poprej razgovarjati, kako se izdelujejo. Prilična vaja, kako osnovati take snovi, ki jih učenci morejo umeti. Opravilni sestavki, inventarji, vozni listi, nakaznice, pogodbe, opravilna pisma“.

Spisje v 8. šolskem letu naj kaže učenceve lastne izdelke ter naj skuplja in dopolnjuje, kar mora vedeti učenec gledé pisem in opravljenih sestavkov. Sosebno pridno naj se goji v zadnjem šolskem letu razjasnjevanje pregovorov in izrekov, ker ti obsezajo čestokrat izkušnje iz življenja in globoke resnice. Razjasnjevanje pregovorov bodi pa najbolj „amplifikacija“ namesto suhega razlaganja posameznih besed. Otroci naj utrdijo resnico z lastnimi ali izmišljenimi dogodki ter naj razložé, kako je pregovor riman.

Daljše spisovne naloge t. j. daljši spisi naj se izdelujejo na podstavi danih razporedb, o katerih se je poprej temeljito razpravljalo.

Široko polje za daljša spisja nam daje zopet povest. Epične pesmi, včasih tudi jeden sam dogodek, nam daje mnogo prilike za novo ali pa tudi posneto povest. Kratka berila in basni naj se razširijo ter, kar le mogoče, okinčajo. Životopisi najvažnejših pesnikov so za tó tudi kaj izvrstna vaja, ker ti utrdijo pouk ne samo v spisji, ampak tudi v slovstveni zgodovini.

Gledé opravljenih sestavkov velja pa isto, kar sem povedal pri 6., oziroma 7. razredu.

Vse pa, kar učenec piše, bodi jednostavno, kratko in pravilno, določno, jasno in dobro. Pravilni slog terja, da se misli lepo v redu in logično vrsté. Iz misli mora izvirati misel, druga podpirati drugo, druga sloneti na drugi. Vsaka beseda bodi na svojem mestu, nobene naj ne bode odveč.

Pred vsem je pa potrebno, da je otrokom popolnoma jasna tvarina, katero spisujejo, kajti človek se more jasno izraziti samo o tém, kar mu je jasno.

Pismeno izraževanje mislij je pa težje od ustnega. Dostikrat znajo otroci prav dobro pripovedovati kako stvar, a ko jo je treba zapisati, izgine jim izpred očíj.

Učitelju je treba torej, da pozna duševno sposobnost in znanje svojih učencev in na podstavi tega spoznanja naj prireja spisne vaje. S takimi spisnimi vajami si razširi učenec svoje obzorje in s časom prisvoji prav posebne znake svojega sloga, tako, da postane ta slog značajno znamenje njegove osebnosti, po kateri se vsak človek lahko spozna tudi po svoji notranji izobraženosti.

Tako važen predmet kakor je spisje, pač zasluži, da učitelj največjo pozornost nanj obrača.

Pismene izdelke učencev pa učitelj marljivo in vestno popravlja; kajti učenec sme po vsej pravici od učitelja zahtevati, da mu nalogo, ki jo je s trudom in marljivostjo izdelal, pregleda in popravi. Če učitelj tega ne stori, vzame učencu veselje do pridnosti in delavnosti, ob enem ga pa napelje k površnosti in lenobi. Pa ne samo posamezne naloge, ampak vse mora učitelj pregledati in popraviti. Pri nalogah,

ki so se med poukom na šolsko tablo izdelale, pregled pač ni težak. Pri enem učencu pohvali učitelj pisavo, pri drugem pogrājaj to ali ono napako, pogreške tretjega učenca popravlja na šolski tabli; četrtega pogrājaj zaradi slabe pisave, petemu zapiši dober red v zapisnik kot posebno odlikovanje itd. Na ta način se naloge jednega oddelka v kratkem času pregledajo in deloma tudi popravijo. Učenec vé, da vzame učitelj njegovo nalogo v roko in to ga spodbuja k pridnosti.

Naloge, ki jih imamo za pismene poskušnje, moramo pa brezpogojno izven šolskega časa prav natančno pregledati in popravljati. Pri tej popravi je potrebno, da si učitelj glavne pravopisne in slovniške napake, ki se navadno večkrat ponavljajo, na poseben listek ali zvezek zaznamuje ter jih potem v šoli splošno obravnava in popravlja. Pri taki splošni popravi je navadno vsak učenec pazljiv, ker vsakdo misli, da je njegova ta ali ona napaka. Te vrste poprave se torej prav topla priporočajo.

Napake učitelj podčrtaj z rdečo tinto in učenec jih mora pa popraviti. Če je pa izraz napačen in bi utegnil pri popravku učencu preglavice delati, mora učitelj učenca poprej o tem natančno poučiti. Popravek pa vestni učitelj zopet pregleda, da se prepriča, če je učenec res vse napake popravil.

Pri popravi nalog je potrebno, da ima učitelj posebna znamenja vpeljana, vendar pa ne preveč. N. pr. za slovniške napake veljaj znamenje +, za pravopisne napake —, za izpuščene besede /; če je pa ves stavek napačen, pa navpična črta na robu zvezka. To zadostuje pri popravkih v ljudski šoli. Nikdar pa ne smemo pustiti učencu, da bi pri popravkih napačno črko prečrtal in vrh te prečrtane črke pravo črko napisal. Vsi popravki se morajo pisati ali na robu zvezka ali pa spodaj pod nalogo.

Pri oceni (klasificiranji) bodi učitelj nepristransk in pravičen. Kratke opazke — pohvale ali graje — ki pa morajo biti lepo pisane, so na pravem mestu.

Rad bi se še pomudil pri tem za razvoj našega materinega jezika tako važnem predmetu, a ker sem se namenil, da zaznamujem le pot, po kateri je hoditi učitelju, da doseže učni smoter pri spisovnem pouku v naših osemrazrednicah na podstavi sedanjega učnega črteža, zato zvršujem svojo nalogo. Ne domišljudem si, da sem jo popolnoma rešil in prav rad bi čul tudi mnenja spretnih šolnikov o tem važnem predmetu, vendar toliko pa lahko rečem, če bomo vsaj po tej poti hodili, uresničile se bodo pesnikove besede, da slovenski jezik

„Jasno ko struna bo pel,
Zvonu enako donil,
Pričal našo modrost
Na desno, na levo naródom“.

J. Dimnik.

Popis priprav in poskusov pri obravnavi beril iz prirodošlovja.

(Dalje.)

102. Železo.

1. [Pred učence razstavi razno železno in jekleno orodje, železno posodo in nekaj kosov železa.] Te reči so narejene iz železa. Železo je kovina. Kovine so tudi baker, svinec, cin ali kositar, cinek i. dr. Te kovine se na zraku in v vodi več ali manj spremené; imenujejo se nežlahtne ali nedrage kovine. Nasprotno se pa zlató, srebró, živo srebro na zraku nič ne spremené; pravimo jim zato žlahtne ali drage kovine. [Pripravljene imej iz teh imenovanih kovin izdelane reči, n. pr. krajcar, svinčene jaglje, cinasto žlico, cinkasto pločevino, zlat prstan, srebrn denar, živo srebro (v toplomeru).]

2. Železo je najkoristnejša in najpotrebnejša kovina. Iz železa in jekla (trdega železa) narejajo raznovrstno orodje, prečudne stroje, ti-sočerne priprave, železniške šine, posamezne dele pri mostovih, hišah, ladijah in v novejšem času so čestokrat take stavbe vse železne. [Pokaži dobro sliko železnega mostu in oklopnice (Panzerschiff) ali pa kartonirane modele.]

3. Čisto železo se ne nahaja v naravi, primešano je tesno (spojeno) z drugimi tvarinami. Take zmesi kovin in drugih snovi se imenujejo rude, katere kopljejo rudokopi v dolgih in globokih jamah (rovih). Po barvi in lastnosti imajo železne rude posebna imena. Največ železa ima črni magnetovec, ki se dobiva na Štajerskem in drugih deželah. Rudeči železovec najdejo na Dolenjskem (Hrastnem) in drugih krajih našega cesarstva. Najbolj razširjen je rujavi železovec, katerega kopljejo (v Bohinji, v Železnikih, Kropi in Kamni Gorici) na Gorenjskem. Dobiva se to rudo v bobu podobnih oglajenih zrnih in večjih gomoljah; pravijo ji bobovec. Na Dolenjskem (pri Litiji, v belokranjskem Gradci) je več svitloglave (brauner Glaskopf), ki je v jedrnatih, okroglastih in kapnikom podobnih oblikah se nahajajoči rujavi železovec. Na gornjem Štajerskem je cela gora takega železovca (pri Eisenerzu) in na Koroškem (v Hüttenbergu). Svetli rumenkasti jeklenec, ki na zraku porujavi, se dobi pri Javorniku in Savi na Gorenjskem. [Pripravi vse imenovane rude, če jih pa ni, pošči si vsaj drnovec (Raseneisenstein) na kakem travniku kot rujavi prsten kamen ali izvleci iz ribnika nekaj rujavega blata, ki je z ilovico zmešan rujavi železovec. Prepričan sem pa, da bi nam naši tovariši, službujoči v bližini rudnikov, radi na naše stroške poslali raznih rud in žlindre iz plavežev, ako za nje prosimo.]

4. Da dobijo iz teh rud čisto železo, jih žgejo najpred v prežigalnicah, potem pa pridejo zdrobljene in zmešane z apnom v 10—25 m

visoke peči, v tako imenovane talilnice ali plaveže. Po mostovih vozijo na malih vozičkih rudo in oglje ali pa premog na vrh tacih peči, od koder jo vsipljejo v strašen ogenj in sicer tako, da vržejo plast rude in za tem pa plast goriva (ogljja). To se vedno ponavlja, da se peč polna ohrani. Z velikimi mehovi, ki jih goni voda ali para, privaja se neprenehoma zrak v ogenj, da močno goni in se rude ložje razkrojijo. [Narisaj na šolsko tablo prerez plaveža in razlagaj na sliki kje se rude in gorivo vsipava, zrak prihaja, železo in žlindra odhaja. Pokaži dobro podobo take talilnice.] V takem hudem ognji se razstopé vse rude in primesi ter pridejo do ognjišča, kjer čisto ognjeno železo skozi predor spusté, lahke na železu plavajoče primesi (žlindro) pa z železnimi grabljami odpravijo. Razstopljeno železo se napelje v dolge prekope in plitva korita iz peska ali železa. — Tako železo se imenuje lito železo ali grodelj. Lito železo je zrnato in se ne da kovati, ker se razbije kakor steklo, kreda, kamen in enake reči. Take telesnine se zovejo krhke. — Iz litega železa vlivajo peči, razno železno posodo, krogle, cevi, plošče na štedilnikih, kolesa in druge izdelke.

5. Ako se lito železo zopet razstopi, neprenehoma meša, z mehom zrak vanj piha in ko je strjeno s kladivom obdeluje, ni več krhko, dá se kovati ter obdrži obliko, kakoršno se želi, enako vosku, glini itd. Imenuje se kovno železo. Tako železo in mnogo drugih telesnin ostanejo torej v obliki, ki jo dobé s kovanjem, stiskanjem, vpogibanjem itd. Pravimo, da so raztezne telesnine.

Kovač hoče dva kosa železa združiti. Razbeli jih v ognji, kjer postaneta mehka kakor vosek. Zdaj položi jednega na drugega, jih naglo tolče in tako skupaj skuje, da je le jeden kos. To se pravi železo variti. (Naštevanje kovaškega orodja.) **Fr. Trošt — Vodice.**

(Dalje prih.)

Praktična uporaba dr. Houtek & Hervertove prirodoslovne zbirke pri berilih za ljudske šole.

Moja navada sicer ni svoj govor bodisi v katerem koli oziru vpe-
ljevati z dolgim uvodom, vendar pa uvidevam pri obravnavanju
navedenega predmeta nujno potrebo, o njega važnosti za dejansko živ-
ljenje sploh, osobito pa o njega važnosti za napredek človeškega um-
stvovanja in blaženja srcá nekaj besed spregovoriti. Moj uvod ima
torej dvojen namen, spregovoriti o obeh straneh vsacega pouka, o
realni in formalni. Da si tudi sta si te dve strani različni po svojih
težnjah, po videznem cilju, vendar sta v najožjeji zvezi. Vsaka izmed
njiju, ako si prisvoja samovlastno bistvo in je osamljena, v temeljito
korist človeka ne more prospévati; kajti srce brez vedenja, brez um-

stvenih moči, brez pravega pojmovanja natornih sil je tako nežna cvetka, da v borbi življenja le prehitro usahne in človeka ne osrečuje v isti meri, kar po svojem bistvu more, ako se mu podaja krepkejša podlaga, naobratno pa je v vedenje brez blažilnega upliva srca kot veda sama za sé za človeško samozavest le pičle vrednosti. — Vedenje samo ob sebi zadostuje sicer človeku za ohranjevanje telesa, take pripomočke pa je narava tudi živalim podelila — a človeku ohranjevanje fizičnega bivanja nikakor ne zadostuje, ako se hoče kot človek dvigniti na taisto stopnjo izobraženosti, na kateri se sme z opravičeno samozavestjo reči: „človek sem“!

Poskusil bodem to svojo trditev z nastopnimi besedami nekoliko dokazati. Vodilna misel mi je, da je formalna stran pouka višja od praktične in da je praktična stran le sredstvo za formalno. Mislim, da me ne bode nihče smatral za prenapetega idealista, saj nam je vsem dana sveta dolžnost iz človeka „človeka“ vstvarjati.

Glavna vodila, na katera se bo treba pri izbiranju prirodoslovnih učnih pripomočkov ozirati, ste oni dve večno resnični pedagogični načeli: „od bližnjega do oddaljenega“ in „najprej to, kar je potrebno in šele potem ono, kar je koristno“.

Le kdor ostane tem načelom neomahljivo zvest, le tacemu učitelju bode mogoče svoj prirodoslovni pouk plodonosno ustrojiti in srce in um svojih gojencev v miloglasno harmonijo združiti. S tem pa bode vsaj časi tudi opravičeni kritiki o novi šoli pot zaprečili. Očita se nam od ene strani, da mi učitelji živeči v dobi strojev pri svojem poučevanju pozabljamo gojiti blažena čustva! Taki kritiki pa segajo tudi dalje, zabredli so celo tako daleč, da v prirodoslovnem pouku uvidevajo največjega sovražnika za nravno življenje, ter se trudijo sploh ves pouk o realijah iz narodnih šol izbacniti! Površnost duha dovedla jih je do temeljite vrtoglavosti. Ne bodem se zavoljo takih površnih kritikov dalje togotil, predaleč bi zabredel in nedostajalo bi mi časa, smelo pa trdim, vsak kdor bistvo prirodoslovnega pouka prav pojmuje, spoznal bode, da brez opisovanja narave, brez pravega pojmovanja natornih sil, brez spoznavanja čudovite večne harmonije v naravi človeku manjka prva glavna podlaga za nravstvene pojme, kakor i temelj za istinito versko čustvo! (Dalje prih.) **Fr. Slanc.**

Iz deželnega zbora goriškega.

Učiteljske plače.

Veliko let je vse učiteljstvo na Goriškem prihajalo pred deželni zbor z utemeljenimi prošnjami, naj bi se vendar že nekoliko bolj uredile učiteljske plače. Dokazovalo je, da na Goriškem je uči-

teljstvo najslabše plačano v celi Avstriji in da z dosedanjo uborno učiteljsko plačo ni mogoče stanu primerno živeti.

Še le letos se je slovenskim poslancem posrečilo, pridobiti tudi laške tovariše za neko zboljšanje, ki sicer ne vstreže vsem željam učiteljstva, ki pa vender zadovolji vsaj deloma veliko večino. V zadnji seji je bil namreč soglasno sprejet sledeči:

Zakon z dné

veljaven za pokneženo grofijo Goriško in Gradiško, s katerim se razveljavljata zakona z dné 4. sušca 1879 št. 9. dež. zak. in 16. vinotoka 1875 št. 28. dež. zak. in se spreminja zakon z dné 10. sušca 1870 št. 18. dež. zak.

Po predlogu deželnega zbora poknežene Svoje grofije Goriške in Gradiške ukazujem tako:

§ 1. Učiteljsko osobje na občnih javnih ljudskih šolah obstoji iz nadučiteljev, učiteljev in podučiteljev. Enako je razvrščeno tudi učiteljsko osobje dekliških šol.

§ 2. Na občnih javnih ljudskih šolah so učitelji razvrščeni v tri razrede, to je:

I. razreda z 600 gld., II. razreda z 500 gld. in III. razreda z 400 gld. letne plače.

§ 3. V šolskem okraju Goriškega mesta je število učiteljev I. razreda pet desetink, učiteljev II. razreda tri desetinke in III. razreda dve desetinki skupnega števila stalno nameščenih učiteljev tega okraja.

V drugih šolskih okrajih je število učiteljev I. razreda dve desetinki, II. razreda štiri desetinke in III. razreda štiri desetinke skupnega števila stalno nameščenih učiteljev dotičnega okraja.

§ 4. Kdor ima pravico učitelje predstavljati (imenovati), povišuje učitelje svojega okraja po predlogu ožjega okrajnega šolskega sveta.

Deželno šolsko oblastvo izda dekret v zmislu §§ 12. in 13. zakona z dné 10. sušca 1870. št. 18 dež. zak.

§ 5. Učitelji in podučitelji, stalno nameščeni, ki so skozi pet let na kateri občni javni ljudski šoli v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel zaporedoma in z dobrim uspehom učiteljevali, dobijo 10odstotni povišek svoje plače in tako od petih do petih let, dokler ne dosežejo poviška za šesto petletje (petletnino).

§ 6. Kdor vodi katero občno javno ljudsko šolo, ima pravico do poslovnega priklada, določenega v letnem znesku 30 gld., če je šola jednorazredna, 50 gld., če je dvorazredna, 75 gld., če je trirazredna in slednjič 100 gld., če je štiri ali večrazredna.

§ 7. Kdor vodi katero šolo (§ 12. zakona z dné 14. vel. travna 1869 št. drž. zak.), ima pravico do stanovanja, obsegajočega vsaj dve sobi in potrebne stranske prostore. Če se mu ne odkaže stanovanje,

gre mu za isto odškodba v goriškem mestu 200 gld., v drugih krajih pa 100 gld. na leto.

§ 8. Določila predstojećih paragrafov veljajo tudi za učiteljice, samo da imajo one dobivati 80 % dohodkov določenih za učitelje.

§ 9. Učitelji in podučitelji dobivajo stanarine letnih 160 gld. v goriškem mestu in letnih 80 gld. v drugih šolskih okrajih.

Učiteljice in podučiteljice dobivajo stanarine letnih 120 gld. v goriškem mestu in letnih 60 gld. v drugih šolskih okrajih.

§ 10. Podučitelj dobiva letne plače 300 gld., podučiteljica 280 gld.

§ 11. Učitelji občnih javnih ljudskih šol so oproščeni plačevanja tistih doklad k dohodarini od svojih dejanskih plač, od poslovnih prikladov, petletnin in od starine, katere se pobirajo za deželni in zemljiščno-odvezni zalog, za občine, za okrajni zalog občnih javnih ljudskih šol in za zalog okrajnih cest; oproščeni so dalje plačila morebitnih zaostankov na teh dokladah za ves čas, kar ga preteče do tistega dne, ko stopi v veljavo ta zakon.

§ 12. Ta določila ne spreminjajo pravic do večjih dohodkov, ki so jih učiteljske osebe že zadobile vsled deželnih zakonov z dné 10. sušca 1870 št. 18. dež. zak., 16. vinotoka 1875 št. 28. dež. zak. in 4. sušca 1879 št. 9. dež. zak.

§ 13. Ta zakon stopi v veljavo dné 1. prosinca 1895.

Po njem se razveljavljata zakona z dné 4. sušca 1879 št. 9. dež. zak. in 16. vinotoka 1875 št. 28. dež. zak. in nehajo veljati vsa določila zakona z dné 10. sušca 1870 št. 18. dež. zak., katera se ž njim ne vjemajo.

§ 14. Mojemu ministru za bogočastje in uk je naročena izvršitev tega zakona.

Izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja tiči torej v razredbi po plačnih vrstah. Doslej je le $\frac{1}{12}$ učiteljev uživala plačo I. razreda, $\frac{3}{12}$ plačo II. razreda, vsi drugi, torej $\frac{8}{12}$ pa plačo III. razreda. Od vsakih 100 učiteljev bilo jih je le 8 v prvi vrsti, 24 v drugi, vsi drugi v tretji. Po novi razredbi jih pride pa 20 v prvi razred, 40 v drugi in le 40 v tretji razred, kar moremo imenovati prav izdatno zboljšanje. Kakega priboljška zadnji plačilni vrsti ni bilo mogoče pridobiti.

Za vse učiteljstvo je precej važen tudi § 11., na kateri učiteljstvo še posebe opozarjamo.

Dalje je za podučitelje važen § 5., po katerem imajo tudi oni pravico do petletnin, česar do zdaj ni bilo.

Upamo, da bo učiteljstvo na Goriškem za zdaj zadovoljno z uspehom svojih prošenj. Dokler si pa naši poslanci ne priboré deželnega šolskega zaloga, ne bo mogoče misliti na novo zboljšanje, kar učiteljstvo samo sprevidi in priznava.

Naši dopisi.

Z Gorenjskega 27. svečana 1894. (Marko Kovšca †.) Ni še prva trava ozelenela na gomili kamnogoriškega učitelja g. Andreja Jekovca, že je spet nemilo zinil grob, v katerega smo položili umrloče telo Jekovčevega najbližjega soseda in tovariša, g. Marka Kovšco, vrlega nadučitelja na dvorazrednici v Kropi. In kakor nam je dušo pretresla nagla in nenadna smrt krepkega in zastavnega Jekovca, takó nam je okó rosilo obile solzé, ko smo s potrjim srcem izročali materi zemlji šibkega trpina Kovšco, ki se je v hudi bolezní osem dolgih mesecev boril s smrtjo. In kdo bi ne bil žalosten, ko se mu je na tem svetu za vselej ločiti od dragega tovariša, katerega je ves radovljíski okraj ponosno imenoval biser ljudskega učiteljstva!

Porojen dné 25. sušca 1838. leta Podvelbom na Vipavskem, dovršil je Kovšca ljudsko šolo in na to učiteljsko pripravnico v Idriji leta 1859. Učiteljeval je najprej dve leti v Mengši, potem šest let in pol v Zaspíh pri Bledu, kjer je bil dné 26. prosinca 1865. prebivši dve leti poprej preskušnjo učne usposobljenosti, imenovan stalnim učiteljem; nato je bil nad pet let učitelj v Selcih, od koder je dné 30. kimovca 1874. leta prišel v Kropo, kjer je, zadnjih šest let nadučitelj, zdržema služil blizo dvajset let.

Kakor vidimo, se Kovšca ni pogostoma selil; kamor je prišel, znal se je ljudem s svojim vzornim življenjem in delovanjem prikupiti tako, da se je občína le težko ločila od njega ali pa ga, kakor zadnja leta Kropa, celo ni pustila od sebe. Imel pa je pokojnik tudi v obilni meri vsa svojstva, ki dičijo pravega ljudskega učitelja. Vse svoje mnogovrstne službene dolžnosti je izpolnjeval z nekako etično resnobo. Do skrajne meje vesten in neumorno delaven, imel je učila, knjižnico, uradne spise, vse šolsko poslopje, njega opravo in obližje v najlepšem redu. Pri šolskih zamudah strog, pravičen in natančen, je skrbel, da so otroci redno hodili v šolo, kar izprva ni bilo lahko doseči v Kropi, kjer morajo šoloobvezni otroci že od ranega jutra pred šolskim poukom svojim roditeljem pomagati v kovačnici. Pri pouku je redno vsako leto dosegel najboljše učne uspehe med vsemi učitelji svojega okraja, za kar mu je c. kr. okrajni šolski svet l. 1874., 1885., 1891. in 1892. na predlog raznih c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov pismeno izrekel svoje priznanje in svojo zahvalo. Značaj mu je bil moški in trden, kakor kraška skala, na kateri je pokojniku tekla zibel. Dasi skromen in ponižen, posegel je s svojo odločno besedo vmes, kadar je šlo za koristi in napredek ljudskega šolstva in učiteljstva; ob takih prilikah ni poznal nobenega obzira ter se ni bal nobene zamere, ampak ravnal se je po Levstikovih besedah :

„Zatorej, če govoriti ne kaže, usta si tišči . . .
A kádar se oglasiti veljá,
Odprí na stežaj si duri sreća,
Zavpíj, da vsem se úšesa napórne,
Če tudi se náte vesoljni svet zakórne!“

To so vedeli čislati tudi njegovi učiteljski tovariši ter so ranjkega Kovšco leto za letom volili v stalni odbor, za predsednika okrajnemu učiteljskemu društvu in za svojega zastopnika v c. kr. okrajnem šolskem svetu, in lahko rečem iz svoje izkušnje, da bi ne bili mogli izbrati boljšega zagovornika.

Kako resna je bila Kovšci naloga ljudskega učitelja, kazal je zlasti s tem, da je vestno skrbel za mladino, ki je bila po dovršenih naukih izostala iz šole. Bivši c. kr. dež. šolski nadzornik J. Šolar, rojen Kropenčan, ki je že poprej svoji domovinski občini podaril lepo hišo, v kateri je zdaj nastanjena ljudska šola, zapustil je v svoji oporoki tej šoli tudi vso svojo bogato knjižnico. In kako je znal Kovšca izkoriščati to knjižnico! Po dvakrat na teden so se ob večernih urah zbirali pri njem odrasli mladeniči, da jim je presojal knjige in da so se z njim razgovarjali o resnih stvareh. Kdor je imel kaj veselja do nadaljnega izobraževanja, temu je bil Kovšca moder voditelj in svetovalec, in tako je zadnja leta izučil in do dobrega kruha pripravil mnogo mladeničev. Ravno tako

je iz svojih bivših učencev ustanovil pevsko društvo „Odmev“, ki vselej, kjer nastopi, častno reši svojo nalogo. Skrbel pa je tudi, da Kropenčani, živeči zunaj svojega doma v dobrih službah, niso pozabili domače šole. Ko sem se nekoč ob nadzorovanji čudil, da imajo tudi najubožnejši otroci toliko in tako čednih samoučil, rekel mi je: „Vidite, za takšne stvari morajo pa skrbeti tisti Kroparji, ki se jim dobro godi zunaj Kroepe. Ž njimi me zalagata monsignor P. in župnik Z., in oba sem že tako navadil, da ju niti dosti prositi ni treba!“

V svojem življenju je bil Kovšca zmeren in rad se je držal doma, kjer mu ni nikdar pošlo delo. Vesel je vzprejel vsakega tovariša ter mu gostoljubno postregel z dobro kapljo iz svoje domače kleti; če pa ga je spremil v gostilno, takoj se je zbrala okoli njega vesela družba domačih gospodov. S svojo pridno gospo je živel v lepi krščanski ljubezni, in ker mu Bog ni dal svojih otrok, je lepo odgajal otroke svojih sorodnikov. Mislim, da tega skromnega nekrologa ne morem završiti lepše, nego če navedem besede, katere mi je ob pogrebu rekel neki veljak iz Kroepe: „Kovšca je bil s svojim življenjem in delovanjem vsi občini najlepši vzgled“!

Zategadelj se pa tudi ni čuditi, da vsa občina živo čuti bridko izgubo, ki jo je zadela s smrtjo vrliga nadučitelja. Vest, da je umrl dne 24. svečana t. l. Kovšca, raznesla se je z bliskovno hitrostjo po vsem okraji, in pogreba dne 26. svečana se je udeležila nebrojna množica gospode in priprostega naroda. Po vsem trgu je prestalo delo, vse je hitelo k pogrebu ali pa se je zbralo na grobišči okoli cerkve. Tako ginljivega pogreba še nisem videl na deželi. Šolska mladina s črno ovito zastavo je pričela sprevod, vse deklice so bile črno oblečene, za njo se je uvrstilo gasilno društvo; pred krsto je stopal sam z goréčo svečo v roci g. Karl Pibrovcec, predsednik krajnega šolskega sveta. Svete pogrebne obrede je opravljal domači g. župnik Hönigmann, kateremu sta stregla gg. župnika Berlic in Verbajs. Pogreba so se dalje udeležili g. okrajni glavar O. vitez Kaltenegger z vsem c. kr. okrajnim šolskim svetom, krajni šolski svet, občinski zastop z g. županom, gg. župniki Aljaž, Aljančič in Novak, g. c. kr. okrajni šolski nadzornik Žumer, kot zastopnik „Sloven. učitelj. društva“, gg. učitelji Režek, Flis in Vrhovec kot odposlanci okrajnega učit. društva v Kranji in 14 gg. učiteljev in učiteljic iz domačega okraja. Pevsko društvo „Odmev“ in domači tovariši so pod vodstvom g. Ign. Rozmana pred šolo, v cerkvi in na grobu pokojniku dovršeno zapeli v slovó tri pesmi. Okrajni in krajni šolski svet, občina Kropa, šolska mladina, domače učiteljstvo, okrajno učiteljsko društvo, gasilno društvo, bivši učenci i. dr. so pokojniku lepe vence s primernimi napisi položili na krsto in na grob. Iz kratka, ves pogreb je bil dostojen tega vrliga moža; šolski mladini in odraslim možem so rosile oči, ko smo mu zaklicali zadnji pozdrav: „Bog Ti daj večni mir in lahka Ti hladna zemlja! Med nami pa ostani blaženi Tvoj spomin“!

Fr. Levec.

Iz Radovljice. Dnejni red okrajni učiteljski konferenciji učiteljstva slovenskih ljudskih šol v šolskem okraji Radovljica, ki bode *dne 4. mal. travna 1894, točno ob 11. uri dopoldne v šolskem postopji na Bledu*. 1. Določijo se predsednikov namestnik, dva zapisnikarja in dva overovatelja. 2. Poročilo c. kr. okrajnega šolskega nadzornika o ljudskem šolstvu v Radovljiškem okraji. 3. Izbor učnih knjig in beril za šolsko leto 1894/5. 4. Poročilo knjižničnega odbora o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice. 5. Nasveti o nakupu novih knjig za okrajno učiteljsko knjižnico. 6. Volitev dveh zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajnem šolskem svetu namesto umrlega nadučitelja M. Kovšce in odstopivšega nadučitelja K. Bernarda. 7. Volitev 5 udov knjižničnega odbora za leto 1894/5. 8. Volitev 4 udov stalnega odbora za leto 1894/5. 9. Samostalni predlogi, katere je najpозnejše do 1. mal. travna t. l. pismeno zglasiti pri stalnem odboru.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 8. sušca 1894.

Iz Gradca. Petmesečnega tečaja na c. kr. državni obrtni šoli v Gradcu za izvežbanje učiteljev risanja obrtnim nadaljevalnim šolam se iz Kranjske udeležujejo: nadučici-

telja Levec Janko (Radeče) in Tomšič Štefan (Ribnica) in učitelji Cvirn Janko (Tržič), Hribar Josip (Postojina), Križnar Josip (Metlika), Matajec Karol (Logatec), Planecki Janko (Radovljica), Schmoranzler Josip (Žužemberk), Simon Karol (Lesce) in Sitsch Albert (Št. Vid nad Ljub.). — Vsi dobivajo od visoke c. kr. deželne vlade podpore po 25 gld. (dva po 40 gld.) na mesec; za te podpore naj bode s tem izrečena najtoplejša zahvala vsem onim slavnim oblastvom, katere so blagovolile podati prispevke.

Udeleženci tečaja se vežbajo v teh predmetih: geometrično in projektivno risanje (prof. vitez pl. Siegl), redi stebrov, oblikoslovje (prof. Bakalowitz), sestavine strojev (prof. Altmann), nauk o stavbah (prof. Wagner) in prostorsko risanje (prof. Lepuschütz).

Število učnih ur na teden za prva dva meseca je 26, za ostale tri mesece pa 36, ker pridejo še drugi in najvažnejši predmeti na vrsto, namreč: stavbinsko risanje, risanje strojev in umetno-obrtniško risanje.

Iz navedenega je razvidno, da je število predmetov obširno in da so ti predmeti zares važni in zanimivi. Vsi udeleženci se trudijo z resničnim veseljem in pozornostjo, da zadostujejo raznim ne malim zahtevam tega tečaja; ker pa je učno gradivo toliko obsežno, da ga ni mogoče zmagati v določenih urah, zato vsi udeleženci radovoljno posvetijo v izvežbanje še ostali prosti čas ter delajo v šoli tako rekoč „od zore do mraka“. To naj bode najlepši dokaz, da podeljene podpore niso zavržene ter, da bodo v bodočih letih prinašale najlepše obresti, to je: dobre vspehe na zelo potrebnih obrtniško-nadaljevalnih šolah.

Simon.

Društveni vestnik.

Iz Ljubljane. Četrty večer „Slov. učit. društva“ je bil navzlic predstavi slovenskega gledališča (čemuur bi se bili izognili, ako ne bi bil večer že pred mesecem dnij določen) dobro obiskan. Večer sta počastila tudi deželni šolski nadzornik g. Josip Šuman in mestni šolski nadzornik g. Fr. Levec. Gg. tovariši z dežele so nas tudi sedaj v obilnem številu obiskali, le nekateri naši dragi starejši tovariši so se odlikovali z odsotnostjo.

Predavanji sta bili res izborni. Tovariš g. E. Gangl nam je naslikal tako, kakor je le njemu mogoče, starega tovariša, kako je on v svojem delovanji čutil in mislil o našem stanu. Žel je za to navdušeno pohvalo.

V govoru „o učitelju“ tudi ni zaostajal g. Fr. Črnagoj. Predstavil nam je pred oči prav natančno sliko našega preteklega in sedanjega delovanja v šoli. Naj bode obema dvema tudi na tem mestu izrečena v popolnej meri zaslužena zahvala.

Ker nas že zopet se oživljajoča narava vabi iz zaduhlega zidovja, je bil to zadnji letošnji večer. Dne 5. mal. travna hočemo obiskati g. tovariša pod Šmarno Goro, kateri nas bode potem vodil čez Goro v Medvode. Odhod iz Ljubljane bode z opoludanskim gorenskimi vlakom. Gosti dobro došli!

J. F.

Iz novomeškega okraja. Dne 5. svečana je zborovalo učiteljsko društvo tukajšnjega okraja v Rudolfovem, o katerem Vam danes poročam na kratko.

Poleg običajnih točk bil je na dnevnem redu tudi: „Sadjarski pouk v ljudski šoli“, poročevalec g. nadučitelj J. Franke in „Poročilo in delovanje glede nameravanega koncerta“.

K zborovanju je došlo 6 gđ. učiteljic in 12 gg. učiteljev, katere je kakor splošno običajno srčno pozdravil g. predsednik Fr. Konciliija. Zapisnikarjem je bil izvoljen g. Fr. Dular iz Vavte vasi.

G. J. Franke nam je podal izboren in temeljit navod po svoji večletni izkušnji, kako poučevati sadjerejo v šoli. Po malih dodatkih, katere so izrekli gg. Dular, Zavrl in Konciliija, zahvali g. prvemestnik referenta za njegovo jako poučljivo poročilo. Naslednja točka zavlekla se je bolj na dolgo, zatorej nekoliko več o istej. — Naše društvo je nameravalo in se ve, da še namerava napraviti velik koncert vseh dolenskih učiteljev v No-

vem Mestu, ako se bodo temu odzvali in to letos, ko bo dodelana dolenska železnica. Zatorej je pozvalo vse učitelstvo v črnomaljskem, krškem, litijskem in novomeškem okraju naj blagoizvoli izjaviti svoje mnenje. A do dne našega zborovanja odgovorilo je le 48 gđ. in gg. učit., izmed kojih se 36 strinja s koncertom, a 12 jih je ali neodločnih ali nasprotnih. Ker je bilo pa razposlanih 190 vabil a le 48 odgovorov, tedaj še ena tretjina ne, se pač ne more sklepati o koncertu. Zatorej naj blagoizvolé dotične gđ. in gg. kolegi, kateri še niso odgovorili, kar na poslano polo zapisati **da ali ne** in jo društvu vrniti, da vemo pri čem da smo, kajti ako še ena tretjina ne bo odgovorila, potem se pač ne bo moglo misliti na koncert dolenskih učiteljev.

Zategadelj sklene društvo, da bode vprizorilo zborovanje zopet v torek po Veliki noči, ker do tedaj upa vsaj dovoljno število odgovorov dobiti. Zatorej se vabijo tudi vse vnanje gđ. tov. in gg. tov., katerim je kaj mari do tega in katere daljna pot ne straši, v torek 27. sušca priti k zborovanju v Novo Mesto, ker do takrat mora biti jasno kaj in kako.

G. tajnik Hiti nam je prebral nekaj odgovorov onih gđ. in gg. tovarišev, kateri so radostno pozdravili to misel in tudi z dobrimi nasveti prihiteli na pomoč, kateri se bodo radi uvaževali.

Tako smo prešli k slučajnostim, izmed katerih se je prvo prebral poziv slov. učit. društva gledé učiteljskega doma ali konvikta. Sklenilo se je, da naše društvo kot tako ni za, ne proti, temveč ono prepusti to vsakemu posamezniku, naj stori, kar za boljše izprevidi.

Nadaljna slučajnost je bila: „Pogovor o učiteljski dež. razstavi“ in se je sklenilo, da naj se učitelstvo udeleži razstave.

Ker ni bilo drugih posebnosti, je zahvalil g. prednik prisotne in zaključil zborovanje s trikratnim „slava“ klicem presvetleinu cesarju Franc Jožefu. —l.

Z Goriškega. Učiteljsko društvo za goriški okraj bode zborovalo dne 5. malega travna 1894 ob 9. uri predpoludne v Gorici na slov. oddelku deželne kmetijske šole se sledečim vspremem:

- I. O kmetijskih nadaljevalnih tečajih za učitelje.
- II. O zborovanju „Zveze“ v Gorici let. leta.
- III. O „učiteljskem domu“, oziroma o „učiteljskih konviktih“.
- IV. Posamezni predlogi in nasveti.

Z ozirom na važne točke vspremeda vabi k posebno obilni udeležitvi odbor.

V e s t n i k.

Osobne vesti. V Smlednik pride začasno na drugo učno mesto gđ. Albina Prevec, izprašana učiteljska kandidatinja. — Za Reteče pri Škofji Loki je imenovan stalnim učiteljem g. Robert Ziegler, učitelj pri Sv. Jakobu ob Savi.

Umrl je v Planini na Notranjskem vpokojeni učitelj Ivan Juvánec, dne 26. svečana. N. v m. p.!

V seji občinskega sveta Ljubljanskega dne 6. t. m. vršila se je patriotska manifestacija. Predno se je prestopilo na dnevni red, omenil je gospod župan v svečanem nagovoru, da bode dne 2. grudna 1898 preteklo 50 let, kar je prestol zasedel vzvišeni naš vladar, cesar in kralj Fran Josip I. (Občinski svetovalci ustanajo) Pol stoletja bode skoraj, kar vlada cesarstvo, in vsa ta dolga pot zaznamovana je z nepretrgano vrsto dobrot. Ni ga vladarja, katerega bi narodi ljubili bolj, nego ljubijo narodi širne avstro-ogerske monarhije cesarja Frana Josipa, in vse tekmuje, da se petdesetletnica vladanja njegovoga slavi na dostojen način. Plemenito srce vladarjevo želi, da se ta slovesen dan obhaja z blagotvornimi čini. Gospod župan je preverjen, da gotovo vsem občinskim svetnikom iz srca govori, če sproži misel, naj tudi mestna občina Ljubljanska na dostojen način slavi 50letnico vladarjevo, ter misli, da bi bilo primerno, da se ali poseben odsek, ali pa jeden obstoječih odsekov posvetuje o tej zadevi ter svoječasno stavi primerne predloge. Obč. svet. dr. vitez Bleinweis-Trsteniški pozdravi z veseljem inicijativni predlog gos-

pođa župana ter v formalnem oziru nasvetuje, naj se predlog izroči finančnemu odseku v posvetovanje. Občinski svet vzprejel je ta predlog z aklamacijo.

Deželni šolski svet je na podstavi uloge „Slovenskega učiteljskega društva“ odredil, da se za bodočo deželno razstavo osnuje poseben odbor, ki bode imel nalogo sestaviti načrt, kako bode ljudsko šolstvo zastopano v deželni razstavi. V tem odboru bodo zastopniki obeh deželnih učiteljskih društev in vsi v Ljubljani bivajoči okrajni šolski nadzorniki. (Zeleti bi, da bi bili učitelji zastopani primerno z okrajnimi šolskimi nadzorniki, da bi se stvar napačno ne tolmačila. Ured.)

Ministerstvo za uk in bogočastje je določilo za šolsko leto 1894/5. ljudskim šolam na Kranjskem kot podporo za šolske knjige 1075 gld. 92 kr.

Truplo pokojnega učitelja J. Freuensfelda, ki je umrl v Pragi, prepeljalo se bode bodoči mesec od tam v Ljutomer, ter pokopalo na domači zemlji, katero je pokojni ljubil tako iskreno. Potrebno vsoto nabrali so rodoljubi in je posebno uspešno delovala gospica Lojzika Božičeva in gg. M. V. in D. Z. V Mariboru je bil te dni razstavljen krasen venec z narodnim trakom in napisom: „Pesnik počivaj sladko v predragi Ti zemlji domači“!

Petdesetletnica vladanja Nj. Vel. cesarja. „Trgovska in obrtniška zbornica Kranjska“ je v seji z dne 27. svečana, ki se je vršila pod predsedstvom g. zborničnega predsednika Iv. Perdana, med splošnim odobravanjem jednoglasno vsprejela nastopni predlog zborničnega predsednika: *Čestita zbornica naroča predsedstvu, da svojedobno predlaga, kako naj zbornica l. 1898. praznuje petdesetnico vladanja Nj. Vel. našega presvetlega cesarja Franciška Jožefa I.*

V Karlovih varih je dovolila ondotna hranilnica 100.000 gld. v proslavo 50letnice vladanja našega presvetlega cesarja za zgradbo strokovne obrtne oziroma rokodelske šole.

Načrt pravil „društva za zgradbo učiteljskega konvikta“ je dodelan in ga objavimo v prihodnji številki, da potem posamezna učiteljska društva oziroma posamezniki izrazijo svoja mnenja odboru „Slovenskega učit. društva v Ljubljani“.

Šola na Barji dobi s prihodnjim šolskim letom novo poslopje, zgrajeno za dvo-, oziroma trirazrednico ter s stanovanjem za učiteljsko osobje. Ta mestna šola je bila do zdaj, kakor znano, nastanjena v privatni hiši, mestna občina pa je sklenila, dati zidati novo primerno poslopje, ki bi ustrezalo vsem potrebam in predpisom.

Prošnja. P. i. gg. c. kr. okrajne šolske nadzornike oziroma učiteljske zastopnike uljudno prosimo, da nam blagovoljno naznanijo vsako začasno nameščenje učiteljev (učiteljic). Ured.

Razinger-Žumrove stenske table želi kupiti šolsko vodstvo v Polhovem Gradcu. Kdor jih ima na prodaj, naj se blagovoli oglasiti pri imenovanem šolskem vodstvu.

Hroščevo leto. Leto 1894. je doba majevih hroščev, katerim gre zbog njih znané škodljivosti in požrečnosti na vseh koncilih in krajih še pravočasno napovedati — vojsko in pogin. V to svrhu opozorila je že c. kr. deželna vlada za Kranjskem z naredbo 4. prosinca letos vsa politična oblastva na Kranjskem na strogo izpolnitev določil zakona z dne 17. rožnika 1870. l. dež. zak. št. 21., tiočočih se pokončevanja navedenega hrošča. Pred vsem je dolžnost občinskih oblastev, da vzdobujajo prebivalstvo na to delo in ugonobitev, ter v ta namen vse potrebno storé. Zadnje dni storil je pa tudi c. kr. deželni šolski svet potrebne korake, ter izdal podrejenim okrajnim šolskim svetom naredbo, glasom katere jim je zaukazano potom šolskih vodstev uplicati na mladino, da se kolikor moč neutrudno loti napominanega pošla in pripomore tem načinom odvracati škodo na sadonosnem drevju in drugih koristnih rastlinah.

† **Dr. Fran Rački.** Slavni hrvatski rodoljub, svetovnoznaní učenjak in svečenik po božji volji, dr. Fran Rački, je umrl v Zagrebu dne 13. svečana ob 7. uri zjutraj v 65. letu dobe svoje. Pokojnik je svoje življenje posvetil domovini — delal je zanjo kot svečenik in kot učenjak. Rački je bil leta 1866. izvoljen predsednikom jugoslovanske akademije. V poslednjih letih je bil pa podpredsednik akademije. Ves narod hrvatski žaluje ob odprtem grobu tega velikega sina svoje domovine. A mi Slovenci, ki smo po krvi tesno spojeni s tem narodom, se mu pridružujemo v veliki žalosti njegovi in tugu-gujemo žnjim na veliki izgubi, ki ga je zadela. Slava spominu velikega učenjaka! Mir njegovi veliki, plemeniti duši!

Šolstvo na Češkem. Cela dežela je razdeljena v 58 čeških, 47 nemških in 3 mestne šolske okraje. V čeških okrajih je bilo 60 mestnih in 2650 ljudskih čeških šol; 3 mestne in 30 nemških ljudskih šol. — V nemških okrajih je bilo 22 ljudskih nemških šol. V češke šole je hodilo 3022 nemških otrok, v nemške šole 17.224 čeških otrok. Za ljudske šole se je leta 1893 porabila ogromna svota 6,958.000 gld.

Važna naredba. *Nižjeavstrijski deželni šolski svet* je določil, da se bode pri uvrstitvah učiteljev v prvi plačilni razred oziral na nastopne točke: 1. *Kvalifikacijo*. 2. *Službena leta*. 3. *Zaslужno delovanje gledé na pouk in šolo zvonaj šole*. 4. *Pohvalne dekrete*. 5. *Na ovirajoče šolske razmere*. — Taka naredba bi tudi pri nas ne škodovala!

Zahvala. Č. g. župnik J. Preša je blagovolil tukajšnji šolski mladini naročiti letošnji letnik „Vrtca“. Za blagodušni dar izreka mu podpisano šolsko vodstvo najsrčnejšo zahvalo. Šolsko vodstvo Peče 5. sušca 1894. *M. Janežič.*

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 187

o. š. sv. Na dvorazrednici pri Sv. Križi pri Turnu je stalno popolniti drugo učno mesto z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje je predložiti podpisanemu uradu do konca meseca sušca t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dné 2. sušca 1894.

Št. 243

o. š. sv. Na mešani trirazrednici pri Sv. Križi je popolniti službo nadučitelja III. plačilnega razreda. Dohodki službe so določeni v deželnih šolskih postavah 10. sušca 1870 in 5. sušca 1879.

Prošnje s postavnimi spričevali usposobnosti je vložiti do 31. sušca t. l. pri krajnem šolskem svétu.

C. kr. okrajni šolski svet v Gorici, dné 8. svečana 1894.

Št. 252

o. š. sv. Na dvorazrednici v Kropi je stalno popolniti nadučiteljsko mesto s službenimi prejemki III. plačilne vrste in s prostim naturalnim stanovanjem.

Pravilno opremljene prošnje za to mesto naj se podajajo do 3. mal. travna t. l. po službenem poti pri podpisanem oblastvu.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dné 3. sušca 1894.

Služba veroučitelja je razpisana na državni nižji gimnaziji v Ljubljani. Prošnje je vložiti do 31. sušca na deželni šolski svet.

Listnica upravníštva. Na mnoga vprašanja naznanjamo, da znaša udnina 1 gld. in naročnina 2 gld. na leto, toraj skupaj 3 gld.

Z današnjo številko je poteklo prvo četrletje, ki tirja od nas, da pokrijemo tiskarske troške vsaj do 8. mal. travna. Ker nujno denar potrebujemo, prosimo *prar lepo* p. n. naročnike, da blagoizvolijo poslati naročnino za tekoče leto. Pri tej priliki opozarjamo dolžnike (in teh je čez 200, ki so dolžni še vso naročnino za preteklo leto), da naj z vplačevanjem dolga po obrokih prično, ker se jim bode drugače list ustavil, dolg pa drugim pótém iztirjal. — Kdor tako ugodnih pogojev ne sprejme, naj nam pozneje ne očita krute strogosti, ker to že vsacemu zdrava pamet narekuje, da lista ne moremo pošiljati zastoj. Kdor hoče, ta že zmore v jednem letu 3 gld., kdor pa noče, naj pa list vrne, da ne bodemo imeli nepotrebnih stroškov!

Listnica uredništva. G. F. v Istri: Pride prihodnjíc na vrsto.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izbaja na 1¹/₄ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, sv. Petra nasip št. 37; naročnino pa prejema gospod A. Kecej v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: **Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.**
Tisek **R. Miličeve** tiskarne v Ljubljani.